

Vacio Kavaliūno žemės kelias ir palikimas

Vacys Kavaliūnas.

Prieš dešimt metų išvyko amžinybėn Vacys Kavaliūnas. Ši pavasarij prisimename šio mokytojo ir rašytojo žemės kelią ir palikimą. Mums jis paliko šypseną, kurią mes jaučiame savo širdyse ir žodžius, kurie įsireizė mūsų mintyse. Su mumis lieka jo raštai. Jis jų parašė daug. Keturi romanai: *Kalnų giesmė*, *Aidai ir šėšeliai*, *Hestera* (anglų kalba *Esther* vardu) ir *Dalia*; dvi monografijos: *Gimtosios žemės monografija*, *Tumo-Vaižganto gimnazijos kelias*; virš 20 novelių (išleistos rinkinyje *Sauksmas*) ir virš 100 straipsnių įvairiomis pedagoginėmis ir literatūrinėmis temomis. Tačiau mūsų mintyse lieka ir idealistas mokytojas, kuris visas savo jėgas skyrė mokytojamumui laisvoje Lietuvoje Tauragės gimnazijoje, prie kelių ir rusų okupacijos Vilkaviškio gimnazijoje, pabėgėlių stovyklose Vokietijoje ir galų gale lituanistinėse mokyklose Amerikoje ir, su Juozu Žilioniu juo įsteigusioje Pedagoginio lituanistikos kursuose Clevelande.

Štai Vacio Kavaliūno gyvenimo kelio pagrindiniai momentai jo paties žodžiais:

MANO ŽEMĖS KELIAS

Namai, prancūzų filosofo Gaston Bachelard *Erdvės poetikos* (*La poétique de l'espace*) teigimu, yra pats pirmasis mūsų pasaulis. Jie turi savo charakterį ir savo sielą, su kuria ir mes neatskiriamai esame suaugę savo būties gelmėmis.

J namus mes ateiname ir iš jų išeiname į tolimesnius savo gyvenimo plotus. Tačiau niekad jų neužmirštame. Jie visada pasilieka mūsų prisiminimuose, kurie savo tonalumu – savo dvasinėmis spalvomis – skiriasi nuo kitų išorinės erdvės daiktų prisiminimų. Į juos – į gimtuosius savo namus – mes visada savo mintimis ir savo siela ir sugrįžtame.

Prisimenant pedagogą rašytoją dešimt metų po jo mirties

1907-1994

Nuo savo gimtųjų namų Alytaus apskrities ir valsčiaus Kriauinių kaime, kur 1907 m. birželio 28 d. prasidėjo mano žemės kelias, ir aš niekad neįtoliu. Visada aš buvau – ir tebeesu – juose, o jie manys. Juose gimė ir susiformavo ir kai kurie mano kūrybos pasaulio personažai, kuriuose atsispindi ir kai kurių mano šeimos narių ar artimesnių kaimynų fiziniai ir dvasiniai bruožai.

Pro tėviškos vartus išvingiavo ir mano gyvenimo kelias ir tolimas. Pirmiausia – į Rumbonių parapijos bažnyčią Nemuno pakrantės slėnyje. Netoli ir susimastęs ir aidintis praėjusios Rumbonių piliakalnis. O kitoje Nemuno pusėje – Punia, jos piliakalnis ir kunigaikščio Margio legenda.

Kiek vėliau – kelias į Dubenų pradžios mokyklą, o iš jos į Alytų, kurio gamtos vaizdai – miškai, Nemunas ir aukšti jo krantai labai giliai ir neišdildomai susiliejo su mano vidinio peizažo plotais ir jo gelmėmis. Čia ir Alytaus gimnazija. Ją baigiau 1928 metais.

Kelias į Kauną. Traukia filosofiją. Tačiau galvoju apie mokytojo darbą ir studijuojau prancūzų ir lietuvių literatūrą ir pedagogiką Humanitarinių mokslų fakultete. Studijas baigęs ir atlikęs karinę prievolę Karo aviacijoje, 1936 metų rudenį atvykstu į Tauragės gimnaziją. Dėstau čia lietuvių, prancūzų, lotynų kalbas ir filosofijos pradmenis.

Čia, Tauragės darbo laikotarpis labai trumpas. Nacinė Vokietija atplėšia Klaipėdos kraštą, o netrukus prasideda ir Antrasis pasaulinis karas, tolydžio plėsdamasis ir apimdamas kone visą pasaulį, nepalikęs nuosavyje ir mūsų žemės.

Lietuva barbariškame ir genocidiniame bolševikų jūne. Jie rūpestingai ir su sadistiniu džiaugsmu griauia visa, kas gražu, kas gera, kas kilnu, žmoniška ir šventa. Išveržia ant kultūrinę jų dvasia ir į mokyklą. Sakytė įsakoma džiaugtis pavergimu, vadinti jį išlaisvinimu, o mokinių sielas užteršti ateistinės religijos purvu.

Po ištisų metų košmarinio siaubo rudasis apokaliptinis žvėris užpuola raudonąją. Dega Tauragė, o joje suliupsnoja ir visa, kas tikrai turėjome. Laisvės tačiau nesulaukiame, tepasikeičia tikslai okupantas.

1942 metų rudenį persikeičia į Vilkaviškio gimnaziją. Čia neišvengiu nei inspektoriaus, nei labai nenorimų direktoriaus pareigų, juoba kad rudojo okupanto akyse Vilkaviškio gimnazija egzistavo ir atidžiai buvo sekama.

Raudonasis slibinas ir vėl atšliaužia prie mūsų žemės. Bėga nuo jo kas tik gali. Bėgame ir mes. Ir mūsų kelias – Rytprūsiai, Pomeranija, kur sustojame kiek ilgčiau. Čia mėginu įstoti į Greifsveldo universitetą ir

rašau „Gesuch“ – prašymą.

Deja, ir iš čia netrukus turime bėgti. Atsidiuriame Šlesvige-Holšteine, o karui pasibaigus – Liubeke, kur tuojau pat įsteigiama lietuvių gimnazija. Joje pirmąjį mokslo metų pusmetį dirbu ir aš. O 1946 metų pradžioje imuosi iniciatyvos, ir įsteigiame gimnaziją Fischbeke, netoli Hamburgo.

Tų pačių metų pavasarį pabėgėlių stovykla, o su ja drauge ir gimnazija, perkeliama į Špakenbergą. Čia 1946-1949 mokslo metais einu ir gimnazijos direktoriaus pareigas, drauge šešis semestrus gilindamas studijas Hamburgo Hanzos universitete.

1949 metų vasarą – kelias per Atlantą. Sustojame Clevelande. Čia gyvenimas trijų plotmių: darbas fabrike, lituanistinėse mokyklose ir studijos Western Reserve universitete, kurį baigiu magistro laipsniu iš prancūzų literatūros.

Čia, be mokytojo lituanistinėse mokyklose, drauge su mokytoju Juozu Žilioniu įsteigiame ir dvejų metų Pedagoginius lituanistikos kursus, kuriems vadovauju ir kurie išleidžia šešias absolventų laidas. O jie didžiai buvo reikalingi mūsų lituanistinėms mokykloms, kurioms vis labiau ir labiau imdavo trukti mokytojų.

Jeį šiandien, artėjant žemės kelio pabaigai, sustočiau ir atsigręžčiau į praėjusius plotus, juose atsiskleistų – ir bene ryškiausiai – pedagoginio darbo barai. Juose – laisvoje tėvynėje, sovietinėje ir nacinėje okupacijoje, pabėgėlių stovyklose Vokietijoje ir pagaliau Amerikoje – mano sustota arti keturiasdešimt metų. Padėdamas mokiniams, ypač toli nuo gimtosios žemės, įprasminau savo gyvenimo kelią, spindintį giedra prisiminimų šviesa.

Atsiskleistų ir literatūrinio darbo pėdsakai nuo gimnazijos trečioios klasės ligi šių dienų. O juose keturi romanai: *Kalnų giesmė*, *Aidai ir šėšeliai*, *Hestera* ir *Dalia*. Du pirmieji „Draugo“ premijuoti. Įvairiuose laikraščiuose ir žurnaluose esu skelbęs per trisdešimt novelių ir daugiau kaip šimtą literatūrinių, pedagoginių ir kitomis temomis straipsnių.

Pats didžiausias mano darbas – Čiurlionio ansamblio monografija *Gimtosios žemės monografija*, kurioje atsispindi daugelio šimtų vyrų ir merginų kelias su daina nuo Vilniaus bažnyčių bokštų giesmės ligi Dunojaus ir Erio ežero nesustojančio bangų užesio. Ir dar *Tumo-Vaižganto gimnazijos kelias* – istorinė apžvalga mokyklos, kuriai Vokietijoje vadovauju.

Prancūzų akademijos narys Renė Huyghe savo knygoje *Menas ir siela* (*L'art et l'âme*) teigia, kad nuo pat seniausių laikų pagrindinis meno tikslas – atskleisti žmogų. Toks pat tikslas ir literatūros. Tas pats žmogus, kuris keliauja erdves

ir laiko plotais, keliauja ir literatūros puslapiams. Ir keliauja jis ne tik tiktai geografinė – horizontalia kryptimi, bet ir vertikalia, siūbuodamas tarp žemės ir dangaus, tarp tamsos ir šviesos, tarp gėrio ir blogio. Ir šioje dramatiškoje jo kėlionėje pasigirsta ir egzistenciali-likiminiai jo žingsnių aidai. Joje iškyla ir estetikos ir etikos – gėrio ir grožio – santykių problema, o su ja drauge ir kuriojo atsakingumo klausimas.

Tai problema, kuri vėgė ar kada nors – ir taip, kad visi būtų patenkinti, bus išspręsta. Juoba kad gėris ir grožis yra transcendentinės kilmės, o ne

visi pajėgia peržengti fizinio pasaulio ribas.

Čia, dideliame kūrėjų ši gėrio ir grožio santykių problema nėra neišsprendžiama. Jam ji net ir neegzistuoja. Parafrazuojant M. Nedoncelle knygos *Estetikos įvadas* (*Introduction à l'esthétique*) žodžius, genijus net tai, kas žemė ir bjauru, harmoningai jungia į grožio simfoniją.

Vacys Kavaliūnas, 1975 m.

Prisimindami šį šviesų pedagogą rašytoją, skaitykime jo novelę „Yra ir tai, kas niekad nepraeina“.

Yra ir tai, kas niekad nepraeina

– Tu ir vėl atejai. Aš tu ir vėl...

– Atejai, – sakai. Ir tu vėl...

– Aš, – tiesiu ir tavo mokyklą. Ir tu išėjai. Tačiau aš tave dar vis tebematau.

Mastau ir jaučiu, kaip tave ir mano mintis ir siela ir gyvenimo siela nutiesė praeities mūsų laimės dienas, kurios niekad nesugrįž.

Žiūriu ir matau šviesius tavo plaukus ir dangaus sklauto mėlynumo tavo akis. Ir mano sieloje atsiskleidžia gyvantių naujas. Giedu ir dainu žodžius, kurie ir dabar, kaip renima naujas, ir dabar, kaip

– Tu ir vėl atejai. Aš tu ir vėl... – Ada, sukyk, ir tu dar tebeatsimeni?

Tai buvo paskutinį mūsų susitikimo vakarą. Ir tavo tėviškoje. O aš tu jau seniai visa tai užmiršau? Stovėjome tada ant tamsiųjų tilnelių ir atsiremę į tureklus žiūrėjome į tylią ir neiškalbą negundantį vandenį.

O koks jis buvo tyras! Visas dangus sklautas skendo jo gelmėse, kuriose matome ir save, ir niekad niekad mes nebuvome taip arti vienas kito, kaip tada – tase žydrose tolimose.

Ta valanda matau ir dabar. Ji sugrįžta ir aš jaučiu ir girdžiu. Abu valandėlę tylime. O pas-

Netekome uolaus bendradarbio

Eidamas 72-uosius metus, 2004 m. gegužės 19 d. su šiuo pasauliu atsiskyrė ilgametis mūsų dienraščio *Draugo*, ypač šeštadienio jo priedo, bendradarbis Algimantas Antanas Naujokaitis.

Nors jau kuris laikas buvo sunkios ligos varginamas, jis mokojo slėpti savo negalias ir nei savaitės neapleido savo pareigų – siūsdamas Lietuvos literatūrinio, muzikinio bei meninio gyvenimo apybraižas, kruopščiai (nors, tiesa, visuomet ranka) parašytas, pailiustruotas dažniausiai fotomenininko Algimanto Žiliono nuotraukomis. Visur Algimantas Naujokaitis susėjo, viską aprašė. Jis recenzavo ir knygas, darė pasikalbėjimus su jų autoriais, prakalbino menininkus, mokslininkus, premijų laureatus, net kaimo saviveiklininkus. (Buvo nuolatinis *Draugo* bendradarbis nuo 1996 metų.) Daugiausia Algimanto Naujokaitis dėka, užsienio lietuviams plačiai pažino ir vertino Lietuvos kultūrinį gyvenimą, o lietuvių tėvynėje taip pat buvo supažindinami su užsienio lietuvių veikla, atspindintia *Draugo* puslapiuose: *Literatūrai ir menui* A. Naujokaitis paruošdavo apžvalginę skiltį.

Algimantas A. Naujokaitis gimė 1932 m. Šakių apskrityje, Lukšių valsčiuje. Baigęs žurnalistiką, dirbo rajoniniuose laikraščiuose Šakiuose ir kitur. Paskui persikėlė į Vilnių ir dirbo *Valstiečių laikraštįje*, net kurį laiką buvo vyr. redaktorius pavaduotoju. Tačiau jį labiau traukė kultūriniai reikalai. Atsiradus galimybei bendradarbiauti *Drauge*, buvo patenkintas ir šios atsakomybės ėmėsi su malonumu.

Jis buvo poeto, dramaturgo, kino kūrėjo Jono Meko kūrybos tyrinėtojas bei populiarintojas Lietuvoje. Parengė ir įvadus parašė J. Meko knygai *Laiškai iš Niekur* (1997), *Dienų raštai* (1998). Buvo pradėjęs redaguoti J. Meko viso gyvenimo publicistikos įvairiomis pasaulio kalbomis rinkinį, kurį ketino išleisti Lietuvos Rašytojų sąjungos leidykla. Deja, šio darbo nespėjo užbaigti.

Algimanto A. Naujokaitis liko liudėti žmona Stasė, sūnus: dail. Audrius ir muz. Dalius. Liudi jo ir visi *Draugo* skaitytojai, pratę kas savaitę pabuvoti su A. Naujokaitiu šeštadienio priedo ar kituose puslapiuose.

Nuosirdžiai užjaučiame visus Velionio liudinčiusius.

Redakcija

ri atsiskleidžia mėlyno laumės žirgelio sparnų dūzgimu ir švelniu kaip spaudžiantis pievų vėjas šiurimu.

Jį ir matau – apsvaigęs žydinčio pavasario džiaugsmu skraido akimirksniui nusileisdamas ant virš vandens palinkusio ajaro ir tuoj vėl pakildamas.

Paskui jis paliečia vandens paviršių, ir visa – visa ta žyduma išnyksta. Ir mes išsigąstame, pažūrime vienas į kitą ir tylime.

– Kodėl visa tai taip greitai praeina? – sakai tu.

– Kas? – Visa, Romai. Visa, kas gražu, – ir šluostaisi ašaras nusigrežusi, kad aš jų nematytiau.

Bet man tai nepraėjo. Niekad ir niekas – nei tu, nei tie tavo žodžiai, kuriuos girdžiu dabar – artėdamas prie tavo tėviškos.

Išeinu iš miško ir užlipu ant kalnelio. Nuo jo matau – tavo tėviškos beržas, iškilęs rausvai melsvame saulelydžio horizonte. Artėju prie jo ir jau girdžiu – mano sieloje atgyja to vakaro garsai, atsiskleidžia jo tylos dvasia, kurioje buvome tada paskendę.

Prieinu ir virpiančia ranka paliečiu jo žievę. Užsimerkiu ir juntu – mes vėl, rodos, sėdime po juo. Girdžiu ir tavo žodžius. Tu sakai:

– Jis gyvas, – ir atsiremį galvą į baltą jo liemenį.

– Gyvas?

– Pridėk galvą ir klausyk. Girdi, kaip jis visas virpa? Atrodo, kažkoks amžinas skambėjimas kyla iš žemės ir aidi į aukštumas. Ar ne?

– Ne.

– Ne? Tu nieko negirdi?

– Nieko.

– Tu nemoki klausyti, – sakai ir maną galvą priglaudi prie savo krutinės.

Abu valandėlę tylime. O pas-

kui tu vėl: – O dabar? – Dabar girdžiu, – sakau ir žiūriu į tavo lūpas. Jos artėja ir aš pradėdu drebėti.

O Ada, koks noras buvo tada tave apkabinti ir pabučiuoti. Pabučiuoti niekad nepraeinančių pabučių. Bet aš tada tavęs nepabučiavau. Nepabučiavau nei tada, nei niekad. Ir paskui visą laiką gailejausi. Sakyk, Ada, ar galima myleti ir niekad nepabučiuoti?

Nusileidžia saulė, ir mane pasitinka ilgesingos vakaro sutemos, užliejančios žemę tyla ir ramybė. Tačiau mano sieloje neramu. Einu – ir mano žingsniai vis lėčiau. Jaučiu – mane apima nerimas ir baimė. Rodos, ateisiu ir nieko nerasiu. Nieko, tik tavo žodžiai sugrįš iš Sibiro tolimų ir giliu praradimo skausmu suaidės mano buties gelmėse.

Kelias į kiemą. Užmirštas ir sustojęs. Niekas juo neatvažiuoja ir neišvažiuoja. Niekas ir niekad neatėina. Sulėtinęs žingsnius ir beveik nejudėdamas kaip šešelis įslenku pro vartus, sustoju ir klausau.

Nukelta į 2 psl.

TURINYS

A. A. Algimantas A. Naujokaitis. Prisimenamas rašyt. Vacys Kavaliūnas.

Kregždės diena – Šeštinės. Shakespeare lietuviškai.

Aldonos Veščionaitės naujausia poezija. Leidiniai.

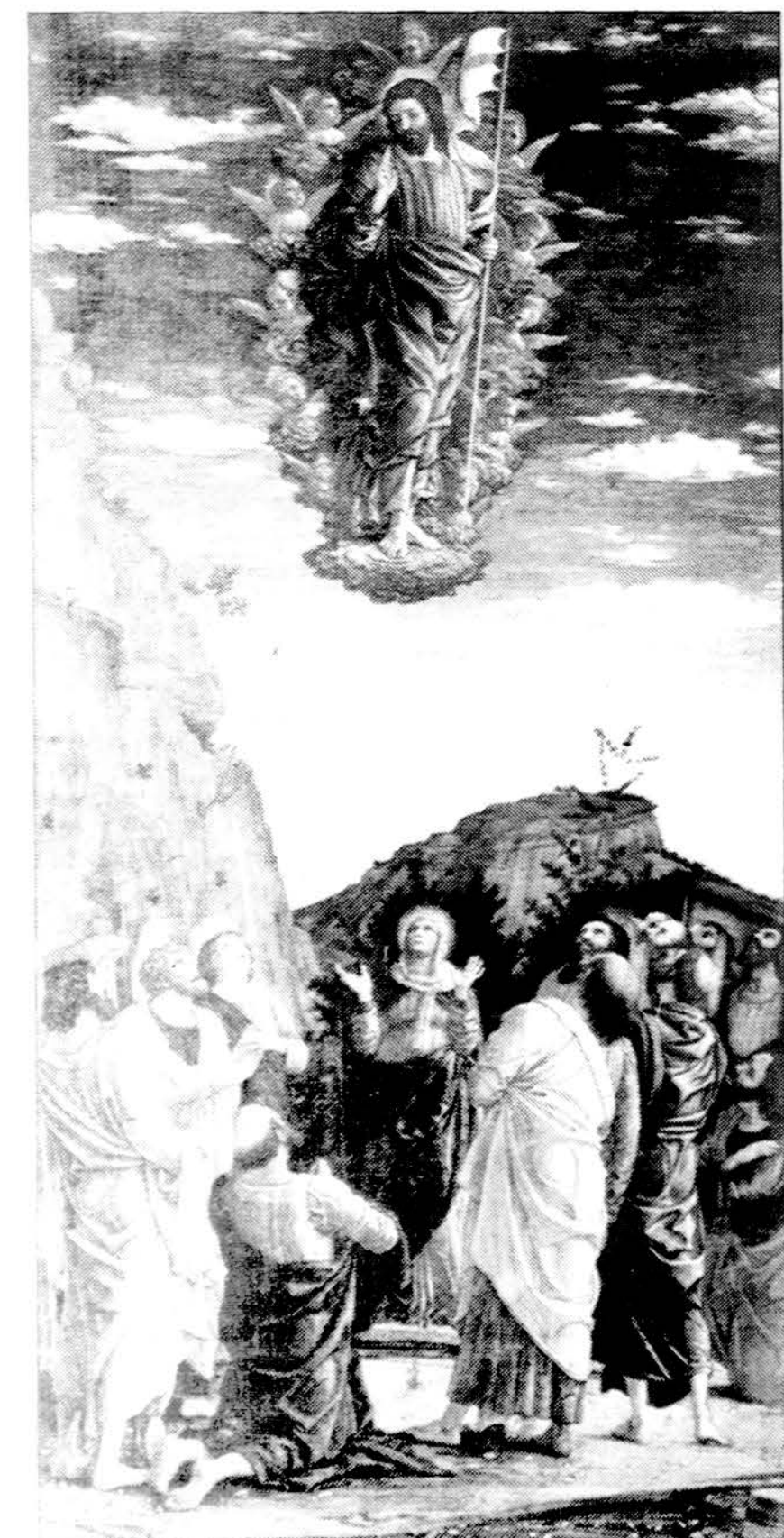
Vytauto Volerto apsakymas iš naujos knygos.

Kregždės diena — Šeštinės

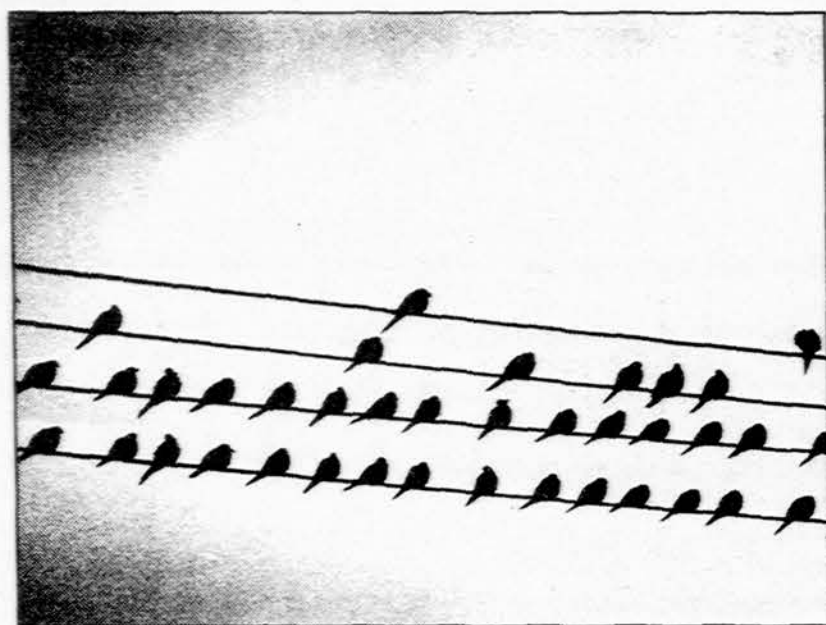
LIBERTAS KLIMKA

Keturiasdešimčiai dienų nuo didžiosios pavasario šventės Velykų praėjus, pažymima bažnytinė Kristaus žengimo į dangų šventė, liaudiškai vadinama Šeštinėmis. Šventė visada būna ketvirtadienį. O štai trys dienos prieš Šeštinės yra „kryžiavos“. Pagal seną lietuviško kaimo tradiciją, jos skiriamos taikos, sveikatos ir derliaus maldoms. Žmonės gėlių vainikais išpuošdavo pakelių bei sodybų kryžius. Pavakaremis apeidavo juos paeiliui, prie jų giedodavo ir melsdavosi. „Kryžiavomės“ dienomis būdavo dirbama, tik kai kurių darbų sekme abejojama. Pavyzdžiui, sakydavo, jei sėsi javus, jie „susikryžiuos“. Jei audėja drobė, nes, siulau raizgysis. Į mišką žabų prakuroms nevažiudavo, dar gyvatę tarp jų įspynusią galima namo parsivežti. Tik agurkams ir žirniams sodinti šios dienos — itin tinkamas laikas, labai gerai mezga. Visa tai vadinamosios simlindės magijos atgarsiai, tapę tradiciniais papročiais.

Iki Šeščiųnų ūkininkai stengdavosi užbaigti sėją. Apie šį metų kitados būdą pavasario samborių šventė, skirta paselų apsaugos apeigoms. Vaisiams kaimynai pasidarydavo „subertinio“ alaus, išvirdavo šešias kiaules kojas ir žirnių šūpinio. Vaisindavosi ne namuose, bet prie rugių lauko. Eidami į aplinkui, dainuodavo skambiausias parugines: „Aisiu į laukelį paziuret rugeliu...“ Paukščiams, o gal ir piktosios dvasios.

„Girdžiui kregždėjimą žydros kregždėgėlės“.

Kai kuriose Lietuvos vietovėse Šeštinės vadindavo Kregždžių švente. Jos tądien pasirodanti prie sodybų, imančios lizdus lipdyti. Sakoma, kad kregždės žiemą miegančios ežere. Rudenį pievoje susirandančios tokią žolelę, ją pauosto, tada sutupia ant nendrių, tos ir nulinksta vandenin

sioms nubaidyti ant baslio šalia lauko pamaudavo raguotio kaukolę. Grįžus namo, pavakariams šeimininkė kiekvienam į dubenį įversdavo po šešis šeštinačius. Tai virtiniai, bet skirtingose mūsų krašto vietovėse jie būdavo įvairūs: miltiniai, bulviniai, su varške, pasnintiniai, išvirdavo šešias kiaules kojas ir žirnių šūpinio. Vaisindavosi ne namuose, bet prie rugių lauko. Eidami į aplinkui, dainuodavo skambiausias parugines: „Aisiu į laukelį paziuret rugeliu...“ Paukščiams, o gal ir piktosios dvasios.

Kai kuriose Lietuvos vietovėse Šeštinės vadindavo Kregždžių švente. Jos tądien pasirodanti prie sodybų, imančios lizdus lipdyti. Sakoma, kad kregždės atneša vasarą. Ogi to-

dėl, kad ilgai miegančios po žiemos. Ir ne kur kitur, bet ežere! Rudenį pievoje susirandančios tokią žolelę, pauosto jos, tada sutupia ant nendrių, tos ir nulinksta vandenin...

Mitinis kregždės įvaizdis labai paslaptingas. Vienoje sakmėje pasakojama, kaip Dievas pasigailėjo sušalusio žmogaus ir nutarė jam duoti ugnį. Tačiau nei rojuje, nei danguje jo nebuvo. Tada Dievas įsakė kovui parnešti ugnies iš pragaro. Nuskrido kovas tenai, įlėkė į vidų, ir šast prie krosnies. Bet pamatė jį velnias, nutvėrė ir tuoj murktį į dervos statinę, išjuodino visą. Tada Dievas siūnčia gandra. Jį, betykantį ugnies prie pragaro durų, vėlgi pastebėjo velnias. Griebs deruotą mentę, režė per kuprą. Parlėkė gandra be ugnies, su juodu lopu ant nugaros. Pagaliau Dievas ugnies parnešti pasiuntė blezdingą, taigi kregždę. Toji nulekė greit ir mikliai pagrobė ugnį. Velnias pamatė, iššaudyklės kad duos! Pataikė į uodegą ir perskėlė ją. Už ugnies atnešimą Dievas leido blezdingai po vienu stogu su žmogumi gyventi, o atminimui paliko jai raudoną pagurklį.

Taigi kregždė — lietuviškų sakmių Prometėjas. Ir jeigu kas jos lizdą išdraskytų, būtų skaudžiai nubaustas. Kregždė susieskotų žariją ir iškūti ją stogan. Be to, tą niekadą aplėistų strazdanomis. Ir visi sakytų: „Už niekšingą darbą paliko kregždėtą — šlakuota nosimi“. Bet jeigu pastogėje kregždė susitaisė lizdelį, tuos namus gaisras aplenkis, — tvirtai tuo tikėta.

Mūsų mitologijoje kregždė apdovanota išties išskirtinėmis savybėmis: ji gali skrajoti po visas metafizinio pasaulio erdves. Tikėtina, kad žvituris paukštėlis — kažkurios mitinės būtybės įvaizdis. Štai sakoma: „Gandras parveda pavasari, o blezdinga — šilumą“. Arba: „Dar kregždė neatlėkė — vyžu balon nemesk“, „Linksmas, lyg kregždės lizde gimusi“. Pasakose kregždė atneša ne tik ugnies, bet ir gyvybės vandens. Jos vardu vadinamas ir svirno langelis. Yra toks senovinis šokis — blezdingėlė; ir gelė tokiu vardu. Taigi, labai nemažai kas apie kregždutę yra sureikšmintą. O pats žodis „kregždė“ — iš garšazodžio; pavyzdžiui, sakoma: „Girdžiui kregždėjimą žydros kregždėgėlės“.

ELONA VAIŠNIENĖ

Nieko su lietuviškumu neturintys amerikiečiai perka bilietus į lietuvių kalba atliekamą Shakespeare „Romeo ir Juliet“. Spektaklį iš Lietuvos į New Haven, Connecticut valstiją, atveža Oskaro Koršunovo teatras, kurį pasikvietė „International Festival of Arts & Ideas“. Šis festivalis kasmet pritraukia iki 100,000 lankytojų. Festivalio vadovybė kreipėsi į JAV Lietuvių Bendruomenę su prašymu pranešti lietuvių visuomenei apie spektaklį lietuvių kalba.

„Tarptautinis menų ir minčių festivalis“ tęsiasi nuo birželio 11 iki 26 dienos ir siūlo (daugumą nemokamai) beveik 200 programų, koncertų, pavienių atlikėjų ir grupių, paskaitų, diskusijų ir įvairiausių netikėtų, atvežtų iš įvairių šalių bei JAV. Programos vyks miesto bei Yale universiteto aikštėse ir salese.

Lietuviškojo „Romeo ir Juliet“ spektakliai bus Yale universiteto teatre, 222 York Street, New Haven, CT, birželio 11, 12, 14 ir 15 d. 7:30 val. vakaro ir birželio 13 d., 2 val. p.p. Kalba lietuvių su angliškais paraisais virš scenos. Spektaklis truks tris valandas, įskaitant pertrauką. Kai šiame teatre vyko spektaklis rusų kalba, rusai suvažiavo autobusais, stebėjosi festivalio vedėja Mary Miller.

Oskaro Koršunovo teatras yra Lietuvoje pelnęs „Kristoforo“ teatro žymenį 1995 ir

KUN. JONAS AUGUSTAUSKAS
(1923 11 24-2002 12 09)

Kunigo fotografijos

Tą dieną Genocido aukų muziejus atidarė dvi parodas, abi jas skirdamas didžiosios 1949 metų tremties atminimui, nes būtent tą metų kovo 25 d. iš Lietuvos ištremta daugiausia žmonių — ūkininkų, vadintų buožėmis, partizanų, jų pagalbininkų šeimų. Antroje parodoje kunigo, buvusio 1949 metų tremtinio Jono Augustausko (1923–2002) fotografijos.

Kaip kalbėjo, atidarant parodą garsus fotomenininkas Stanislovas Žvirgždas, retai kas į tremtį teišsivežė fotoaparatus, o jaunas kunigas jį jau turėjo ir, suprantama, nepalikto namuose, o pasiėmė kelionėn.

Augustauskų šeima pateko į Tangujaus rajoną Irkutsko srityje.

Nukelta į 3 psl.

Shakespeare lietuviškai

2000 metais, aukštus įvertinimus Prancūzijoje ir Vokietijoje bei tarptautinių teatro festivalių žymenis Rusijoje, Lenkijoje. Festivalio informacija skelbiama, kad Oskaras Koršunovas debiutavo kaip režisierius 1990 metais, būdamas 21 metų amžiaus, ir stebina naujoviškais, kartais kontraversiškais teatriniais priėjimais, o jo teatras esąs vienas iš Europos įdomiausių jaunųjų teatrų.

New Haven tarptautinį festivalį su Oskaro Koršunovo teatru suvedė daugiametis „Neringos“ stovyklos Vermont vadovas, niujorkietis Arūnas Čiurberkis, trejus metus dirbęs kaip šio festivalio „Associate Director“. (Šiuo metu Čiurberkis yra teatro ir operos režisieriaus Peter Sellars „Company Manager“ ir padeda su „The Children of Heracles“ gastrolėm Austrijoje, Belgijoje, Olandijoje ir Islandijoje).

Verta „atrasti“ Tarptautinę meno ir minčių puotą New Haven, o klausytis Shakespeare lietuviškai gali būti iš viso vienišelis kartas!

Bilieto kaina: 30 dol., perkant Arts&Ideas New Haven Box Office, NewAlliance Bank, 195 Church Street, New Haven,

CT. Perkant telefonu, 1.888.ART.IDEA (1.888.278.4332), prie bilieto kainos reikia pridėti 2.50 dol. už patarnavimą. Išsamią informaciją apie festivalį ir kaip užsisakyti bilietus internetu rasite per www.artidea.org <http://www.artidea.org/>

Nuolaidos: 10 proc. nuolaida, perkant 10 ar daugiau bilietų ir antkainį 2.50 dol. reikia sumokėti tik kartą; 50 proc. nuolaida vaikams, jaunesniems negu 12 metų; 10 proc. nuolaida studentams su studento kortele; 10 proc. nuolaida, turintiems 60 ir daugiau metų.

Dr. Elona Vaišnienė (kairėje) ir „International Festival of Arts & Ideas“ ruošėja Mary Miller. David Mayhew nuotrauka.

Vacys Kavaliūnas...

Atkelta iš 1 psl.

Kieme tylu ir tuščia. Ir visa paskendę artėjanti nakties sutemos, kuriose pasigirsta sielų užliejantis praėjusio pavasario aidėjimas. Atsiskleidžia liūliuojantis linų laukas ir bičių dūzgysys žydintame sode.

Matau ir tave, Ada. Rodos, net ir girdžiu — atsidarą pirkios durys, ir tu išeini ir šypsaisi. Tavo veidai kiek užraude. Žinau, tu niekad nebuvai drąsi. Ir tavo giedros mėlynos akys kartais suvirpėdavo išgąstio dulkėmis.

Isižiūriu ir matau — šuliny. O prie jo mažai ir prie žemės prisiglaudusi pirkelė. Atsimeni, ją išsudegusi namų plytų pastatė tavo tėtis. Pastatė labai skubėdamas, kad būtų kur gyventi tau, tavo motinai — visiems. Ir paskui tavęs su gliu skausmo ilgisiu laukė.

Rodos, dabar ir ji matau. Iš-eina pro vartus ir žiūri į kelią, kuriuo tave išvežė. Ir laukia sugrįžtant. Gerai žino, kad nebegrįši, bet vistiek laukia. Ir gal jau mato — tu pareini. Ir tiesia pasiūgusias savo rankas ir verkia iš džiaugsmo.

Bet tavęs jis nesulaukė. Niekad, niekad nesulaukė, nors vis stovėdavo tarp vartų. Ir pats išėjo su amžino ilgesio skausmu nutilusiam veide. Su skausmu, kurį dabar juntų sutemų tyloje, aidinčioje negrįžtančiais žingsniais.

Pirkelės langas nušvinta liūdną šviesą, bėgančią per kiemą. Jos taku einu prie durų. Nesibeldžiu, o tik nedrąsiai paliečiu jas drebančiais pirštais.

Durys atsidarą. Jų angoje — tavo motina. Jos veidas tylus, susikaupęs ir kenciantis. — Aš taip vėlai, — teisinuosi. — Ar tai tu čia, Romai? — Aš.

— Gerai, kad prašnekėjai. Bočiau nei nepažinusi.

— Jau tamsu.

— Tos mano akys, sūneli. Jau gerai neprimatau. Nuo ašarų. Tik vienas Dievas žino, kiek aš priverkiu, — šluostosi ji akis ir veidą. — Nuo tos dienos, kai Adelutė išvežė, tik verkiu ir verkiu. O ir tėvo mirtis. Užiek nors pailsėsi.

Žengiu per slenkstį ir sustoju. Visa pirkelė skęsta šešėliuose, judančiuose vaškines žvakės šviesoje. Papjuntu šiltą medaus kvapą, ir mano sieloje atsiskleidžia žydintis sodas, dūzgiantis bitėmis. O jame matau ir tave, Ada — tavo mėlynas akis ir pavasariu šviečiantį tavo veidą.

Einu artiau prie stalo. Ant jo tavo nuotrauka, judanti lengvai plazdančioje žvakės šviesoje ir žiūrinti liūdną ilgusiu žvilgsniu. O Ada, kodėl visada iš tavo akių ir veido kilo ir sklaidėsi nenutylančios liūdesio melodijos?

Kalbėti sunku. Ir aš tylu, stoviu ir žiūriu į nesugrįžtančių dienų tolumas.

— Kai viskas degė, ją išnešiau, — kalba tarsi kapinėse tavo motina ir sudžiūvusia ranka glosto fotografiją. — Daugiau nieko ir neturiu, tik ją. Ir visada, kai tik atsikeliu, ateinu prie jos, atsistoju ir žiūriu, žiūriu, kol akys pavargsta. Dar vasarą, pavasari, kai šilčiau, išeinu kur į laukus ir kiek apsimirinu. O žiemą, kai užneša šalčiai, tai nežinau nei kas su manimi darosi. Niekur vietos nerandu. Kad nors naktį galėčiau pailsėti. Bet negaliu. Tik sudėsiu akis ir tuoj vėl išbundu ir viską matau. Bet gal tu, sūneli, alkanas?

— Ne.

— Tai nors atsisėsk. Pavargai. Šitiek kelio pėsčiam. O gal atvažiuai?

— Pėsčias.

Tyla. Ilga ir kupina skausmo. Žiūriu į tavo motinos veidą. Ir girdžiu — jos žodžiai tarsi ataidi iš tolumų ir drauge kyla iš jos sielos gelmių.

— Kai rudenį pradeda šalti ir vėjai staigti už langų, tai ja, savo Adelutę, rodos, ir girdžiu dejuojant. Ir matau visą sušalusią ir drebančią. O vieną naktį — dar nei nemiegojau, tik taip akis sudejusi gulėjau ir snaudžiau. — Žiūriu — ji ateina, atsistoja prie lovos ir sako: — Mama, man šalta.

— Adelutė, ar tu čia? Dukrėle tu mano, — ir atsisėdu lovoje. O ji išeina pro duris ir išeina. O paskui kad nors kiek aš galė-

čiau užmigti, kad nors kiek pailsėti. Tik sudėsiu akis ir tuoj viską matau: ir kaip apsiirgusi, ir kokia sukle, ir kokiais bateliais. Viską o viską taip, kaip ją išvežė. Ir tie jos žodžiai — „Mama, man šalta“, kad nors kada būtų išėjo iš mano širdies. Kur tik einu, ką tik darau, vis juos girdžiu ir girdžiu, — šluostosi ašaras ir nutila.

Tyliu ir aš, žiūrėdamas į žvakės šviesoje atgijusį tavo veidą.

— Nuo tos nakties visada, eidama gulti, uždegau žvakę ir padėdau prie jos, kad nors kapuose jai būtų šilčiau. Ir kad... —

— Ji gyva, — sakau, žiūrėdamas į jos fotografiją.

— Kad būtų gyva, neateitų ir nesiskųstų. Ir nesakytų, kad jai šalta. Netrukus po to gavau ir laišką. Rasė jos klasės draugė Birutė. Jos abi buvo toje patioje vietoje. Rado ją, Adelutę, sušalusią sniege tą pačią naktį, kai ji atėjo ir skundėsi.

Išeinu iš pirkelės. O paskui pro vartus, tuščius, vienišus ir paskendusius skausme. Pakelėję berzas. Matau jo siluetą. Prieinu ir sustoju. Ir klausau. Ir jis man atrodo gyvas — girdžiu, kaip ir tada, tą vakarą, jo kamienas dūgija iš žemės kylančiais virpesiais.

Nueinu ant juoduojančio tvenkinio tiltelio. Jis sudunda, ir aš išgirstu traukinio, kuriuo tave išvežė, ratų dundis, juodą gūdų ir perveriantį mano būties gelmes. Jame, tame vidurnaktį tylos dundesy, išgirstu ir žodžius.

Tavo, Ada, žodžius. Jie tą vakarą išaidėjo iš tavo sielos, ir tu man juos kartojai. Jų aš nepamirštu. Girdžiu juos ir dabar.

*Drugelis palietė sparnu
Tylų vandens paviršių.
Ir žydroma išnyko — — —
Gal tau — tai nieko?
Bet aš dienos tom gyvenu
Ir jų jau niekad nepamiršiu.*

Ir vėl užlipu ant kalnelio. Nuo jo matau — juoduojanti ir prie žemės prisiglaudusi pirkelė. Ji tarsi skausmas, iškilęs iš žemės gelmių ir vaškines žvakės šviesa virpantis vidurnaktį tyloje. Jame matau ir tave. Ir kalbu savo mintimis ir siela: Yra ir tai, kas niekad nepaieina.

APMASTYMAI PRIEŠ RAŠANT LAIŠKĄ

Šviesos ir šešėliai painiojasi.

Tuo tarpu meistriškumo kursai Vilniuje. Šiuolaikinės muzikos rutuliavime pasaulyje danų kompozitorės Louise Andriessen reikšmė. Kitataučių įvertinimai. Paplojimais? Spalvingų žodžių pabrėžimas? Osvaldo Balakausko Antroji simfonija arba taipogi lietuviškosios sutartinės įsirežia galvon ir taip toliau.

Kartais užėina užplaukia lengvučiai permatomi debesys ir užpila visus, netgi nerūpestingai nužingsniuojančius. Paspartina jų žingsnius. Tad lietsargis parankus tokiems atvejais. Nors ir trumpam, nes vasara tebesitęsia –

Aukštasis profilis gražiosios moteriškos mįslės užduodantis? Ar tai ne šiuolaikinė Italijoj? Kol kas tik žodžiais nuaidi. Aprašymais. Išsukiančiais? Bet ir „Metmenys“ neatsilieka savu ritmu savaip primindami kitas reikšmes. Ar išsukia reikiamą dialogą?

Mūsų žodžio meistrė poetė Judita Vaičiūnaitė įžingsniuojanti salėn – lėtai jautriai net iškilmingai. Pasiruošusi klausytis. Grindinio akmenys Vilniaus senamiestyje kasdien vibruojantys jos vaizdiniais. Žodžių kvapniais siūbtelejimais.

Mandawuy Yunupingu kaip nesistengty savęs pralenkti negali – išgerdamas gal per dažnai ir vėl įstrigo nežinon. Norėty vadovaut Aboriginal Rock Group Yothu Yindi, bet ar galės koncertuoti Airijoje sekančiais metais? – taip rašė 13–14 December 97 Weekend Australian. Vel klausimas? Taip ir liks klausimu nes negi aprėpti visas galimybes besibaladojantiems aborigenams populiarėjantiems pasauly nuo vieno planetos galo iki kito? O kaip su kookabura taip solidžiai valandom tupinčia šoko? Australiškasis paukštis karts nuo karto išnyrantis australiškam peizažui kai kuo labai australiškas. Gal įkyriais praeivio ausį pagaunamais nusikvatojimais?

Muzikalieji skliautai ir lieknai aukštos kolonos melodiją keliančios Vilniaus filharmonijos, kai pasigirsta „Allegro brillante“ lietuvių kompozitoriaus Vytauto Barkausko atliekamas pianistų Rūtos ir Zigmo Ibelhauptų, tiesiog pribloškė žėrinčiais peizažais ir ne bet kas, o „Kultūros barai“ Nr. 12–97 savo puslapiuose žodgingai pasisako – pasiklause

Lietuvos nacionalinis dramos teatras jau nuo 1–4 sausio šiemet garbinasi savais pastatymais: „Motery dainos“ choreografės Anželikos Cholino žavus sumanymas (Marlene Dietrich įsimintinos melodijos bei įmantrūs šokiai) ir dar vis pribloškianti Sigito Parulskio „PS Byla OK“ Oskaro Koršunovo režisuojama –

PAUKŠTIS IR NE PAUKŠTIS

Čia vis tik ne ežeras o smėlio jūra – sausumos karališkai nusitęsiančios į nesibaigiančias tolumas monotoniškai dainuojančias

Vieniši pavidalai aštriom viršūnėm į neišmatuojamas gilumas spoksantys o tas didžiulis paukštis oriai nužingsniuojantis mažyte savo galva beveik akin nekrentantis niekad orumo neprarandantis tirstai plunksnuotas ilgom kojom – emu paukštis ir ne paukštis – ir kam toks didelis nemokantis net skristi – vandens tuose klampiuose smėlynuose sako niekad nepasigendantis – Sydney, 2002 m.

Aldona Veščiuonaitė

BLYKSTELĖJIMAI IV

O man vis veržiasi –
BLYKSTELĖJIMAI
– gal atsirasiu kažkuriuose puslapiuose

Besibaigianti 7–ji Baltijos šalių meno trienalė „Cool Places“ Vilniaus SMC traukte traukė užkopti plačiais laiptais ir pasklist erdviuose salėse nesivaržant, nes tai šiandieninis menas kviečiantis tokiam susidūrimui kiekvienam asmeniškai. Daugiau apie tai „Kultūros barai“ Nr. 11. Dar visi 1998–ji!

Mūsų erdvę pamažu užvaldo – užpildo nauji daiktai, naujomis formomis dėstosi nauji pavidalai – dar nenumatant pasekų – Ar tai iššūkis – poeto vaidmens sureikšminimas?

Neveltui gal įvedamas Michel Foucault, sakau, nes jo knyga „Disciplinuoti ir bausiti. Kalėjimo gimimas“ (1975), kur ryškinamas „...aristokratų žiaurumas ir erudicija yra persmelkti bausmių ir valdymo logikos“ priveda prie naujų ieškojimų, tad ir šiandieninis straipsnis „Bausmės ir prauklėjimo kryžkelėje“ atkakliai dėsto Literatūros ir meno puslapiuose – išsukia reikiamą atgarsį, manyčiau –

Paskutinis žodis paskutinėje eilutėje vertime į anglų kalbą tavojoj knygoj turėtų kilti prasmę kitą atspalvį. Kodėl tad pasilikta prie jo?

Arba vėl Nykos – Niliūno atvejis kaip reaguoti mums į jo pastabą, kad nėra įdomesnių poetų prancūzų kalba rašančių nei vyrų nei moterų šiuolaikinių – greit atkerti, sakai Jacques Prevert, nes studijuojai prancūzų kalbą, verti lietuviškon, įvedi mus apkiutėlius naujon gana gaivion srovėn – žinai taipogi Baudelaire niekad neblėstančią – milžinišką jo poezijos vertę –

Sydney festivaliui jau įpusėjus (visuomet sausio mėnesį), šimtas trisdešimt penki tūkstančiai su visokiais ryšuliais vienas po kito arba būriais – (tebeplūstant jiems koncertui po žvaigždėm raudonplaukė dirigentė Sian Edwards užsoka scenon (tikrų tikriausia anglosaksė) ir labai moteriškai gestikuliuojanti ir ne tik rankom bet ir veido išraiška diriguojanti – užvaldanti Mussorgskio „Night on the Bold Mountain“ – tai čia tik pradžia, dar seks visa eilė būtent rusų kompozitorių – sugriaudęs visa apylinkė giliųjų uosto vandenys –

Taciau jau kitą rytą: Berniukas su rakštim kojoj lyg ir pasislenka arčiau debesų – ieškos gal kitonios atgaivos –

Vilnius – Sydney, 1998–1999 m.
Blykstelėjimai šimtmečiui baigiantis ir kiti netikėtumai

Leidiniai

Poetė ieško šviesių minties blykstelėjimų

Aldona Veščiuonaitė. Blykstelėjimai šimtmečiui baigiantis ir kiti netikėtumai. Išleido Algimanto Mackaus knygu leidimo fondas, AM & M Publications, 218 Brookside Lane #A, Willowbrook, IL 60527–2907. Aplankas ir knygos apipavidalinimas Vytauto O. Virkau. 67 psl. Kie-tais viršeliais su aplanku. Tirzasas 350. Kaina nepažymėta.

Algimanto Mackaus knygu leidimo fondas yra bene vienintelė Amerikoje likusi lietuviškų knygu leidykla, kurios leidiniai savo turiniu ir išvaizda gali ne tik lygintis su leidžiamais Lietuvoje, bet daugeliu atveju ir pralenkti. Nedaug šiuo metu knygu jau išleidžiama JAV-se, tačiau „AM & M Publications“ leidykla vis nepasiduoda negailestingai laiko slinkčiai, periodiška lietuviškai skaitančiuosius pradžiuginama vertingais leidiniais.

Poetės Aldonos Veščiuonaitės ryšiai su šia leidykla siekia 1976 metus, kai Algimanto Mackaus knygu leidimo fondas išleido eilėraščių rinkinį Žodžiai kaip salos; 1985 m. išleista knyga Aidinčios upės; 1999 m. – Medžiai ryto laisvė. Poetė su savo kūryba spaudoje reiškiasi nuo maždaug 1964 m. Jos eilėraščiai buvo spausdinami Metmenyse (leidžiami Čikagoje) ir Australijos lietuvių pe-

riodikoje bei antologijose.

Aldona Veščiuonaitė gimė ir augo Alytuje. Karo audros, kaip ir daugybė kitų mūsų tautiečių, išbloskė į Vokietiją. Įginiui iš pabėgėlių stovyklos ji pateko į Australiją ir gyveno Sydney mieste.

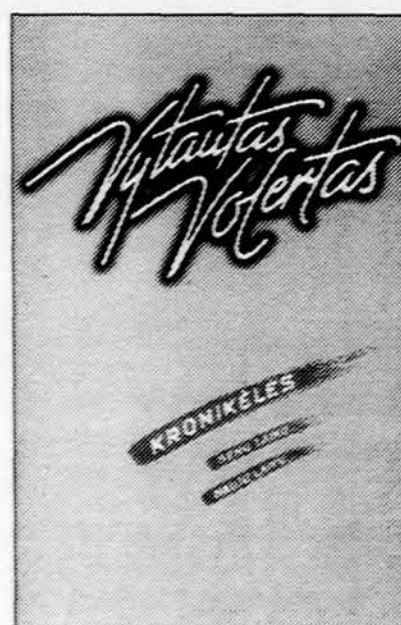
Taciau, atsiradus galimybėms, Aldona Veščiuonaitė patraukė tėvynę. Ji savo gyvenimą tarytum dalijo tarp tolimojo Australijos žemyno ir Europoje, prie Baltijos jūros prisiglaudusios Lietuvos. Vilnius ir Sydney; Sydney ir Vilnius... Šis paradoksas dvilypišku mas pinasi ir jos naujausiame poezijos rinkinyje Blykstelėjimai. Tūkstantmečio pasikeitimo sankirtėje poetė kazko laukia, kazko tikisi, bet tuo pačiu jaučia neišsipildymo liudėsį.

Ko laukiam? ko tikimės?
Vienaragio suolis
balta
Plasnojanti melodija
nepasiekė dar
mūsų kranto –

Poetė tarsi plūduriuoja tarp praeities ir dabarties, zvelgdama į ateitį, tebetikėdama, besistengdama suprasti, suvokti:

Nuolat besikeičiančios debesų formos. Sunku pagaut kuria kryptim šiandien keliauja –

Eilinės kasdienybės neeilinės kronikėlės

Vytautas Volertas. Kronikėlės. Senų laikų... Naujų laikų... Pasakojimai. Išleido „J. Laisvė“ fondo Lietuvos filialas. Spausdinio „Morkūnas ir ko“, Draugystės g. 17, LT 3031 Kaunas. Užsakymo nr. 3–583. 2004 m. Redaktorius Jonas Vabuolas. Dail. Gediminas Pempe.

Knygos išvaizda gan kukli: minkšti viršeliai, teksto prikūpti puslapiai, tarytum taupant popierių. Taciau tuo visas „kuklumas“ ir pasibaigia. Vytauto Volerto kalba sodri, žoddinga, pasakojimas sklandus ir jausmus, šiltas. Nors jis savo knygą vadina mažiųjų vardu – Kronikėlėmis, bet pasakymėliai–vaizdeliai jos puslapiuose labai gyvenimiški, suprantami ir įsimintini. Tiesa, tai eilinių žmonių kasdienybė, bet pristatoma tokiu įtaigiu stiliumi, tokiu savitu pasakojimu, kad negali nesisieloti tų žmonių rūpesčiams ir įvykiams, kurie nuolat vyksta jų mažose pasauliukuose. Žmonės pyksta iš del niekų, myli, ginčijasi, filosofuoja ir keliauja dulkėtai gyvenimo keliais, ieškodami skaidresnių provaisčių, ver-

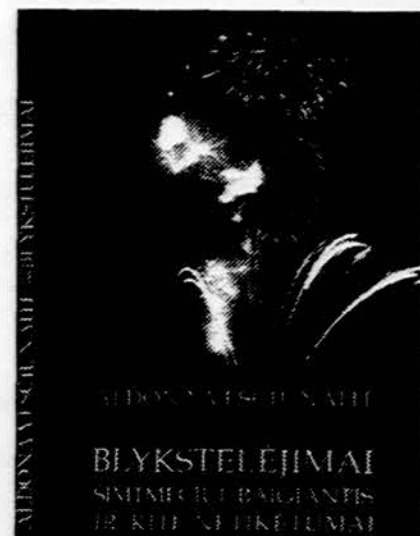
damiesi vis kažkur į priekį, bet nežinodami nei kur, nei kodėl.

Knygoje 20 apsakymų (vieną jų – „Šaltis“ – perspausdiname išties šio šeštadienio priede). Štai apsakyme „Apie šunį“, vieniša moteriškė, savo liudėsį ir pasibaisėjimą tuo vienišumu slepianti po „senmergės“ epitetu, išreiškia nepasitenkinimą kambariniu augalu, kuris jai „nerodydavo jokio dėmesio“ (idomu, kokio dėmesio iš augalo ji galejo tikėtis?), nepaisant priežiūros ir rūpesčio, kuriuo ši šeiminingė savo augalą apsupdavo. Tas „nekreipimas dėmesio“ ją kartais erzindavo, kol neiškentusi prapliupdavo priekaisiais: „Sėdek sau puode, egoiste!“ – supykdavau. – Jei tau manęs nereikia, išversiu ir nusiųsiu lauk! Baigsis tavo kurčias, nebylus tupėjimas purvinos žemės riešukio! Tedžiusta apnuogintos šaknys patvory, nes iš tikrųjų tavo gyvybė tik patvoriams!”

Taciau tai tik akimirkos. Iš tikrųjų ši moteris – labai geraširdė. Tai parodo (zinoma, labai nenoromis) išgytas įnamis: iš kažkur priklydęs šuo. O vien dėl to, kad (atvirkščiai negu bejausmis augalas) „Žiūrėjo jis tiesiai į mane, sekė kiekvieną kryptelėjimą, rodosi, stebėjo, kuo galėtų patarnauti...”

Vytauto Volerto stilius, pasakojimo budas mums jau gerai pažįstamas – savas ir šiltas, tačiau jo sugebėjimas keliais santūriais sakiniais nupiešti vaizdą, sukelti nuotaiką ar įtampą, tebestebina. Štai kaip jis apibūdina atslenkancią vidurvasario audrą („Seno kaimo zenklas“, 183 psl.): „Nors vieną dieną, priešpiečių metu, pro aki-ratį kystelėjo juodas lopas.

Nukelta į 4 psl.

je skrenda – plečiasi
tamsejančiais
placiais sparnais. Lietum
pritvinkustais?
Gera, kad tebera
atsitiktinumas
dienų mozaikoj –

Knygoje du pagrindiniai skyriai: „Šviesos ir šešėliai painiojasi“, „Muzikalieji skliautai“. Pirmasis būtent ir pripildytas tų minties, kurioje pinasi šviesa ir šešėliai, „blykstelėjimų“. Tuo vardu pavadinti aštuoni šio skyriaus eilėraščiai, prie kiekvieno „Blykstelėjimo“ pridedant romėnišką numerį – nuo I iki VIII.

Blykstelėjimas – trumpa akimirką, mintis, zaibiškas jos sušvitimas... Taip ir Aldona Veščiuonaitė to žodžio prasmę, atrodo, supranta, taip ji ir, net, rodos, nenuosekliai, šokinėja nuo minties prie minties, nuo įvaizdžio prie įvaizdžio: Vilnius – Sydney; Sydney – Vilnius... Žmonės, vaizdai, mintys, fragmentai, o visgi kažkaip visas susijungia, įgauna prasmę, ritmą, gyvybės pulsą.

Antrojoje dalyje, pavadintoje „Muzikalieji skliautai“, poetė tęsia savo ieškojimą: keičiasi temos, keičiasi vietovaiždziai ir įvaizdziai, kol galop, paties pasakutinio eilėrašcio pavadinimu ji klausia: „Koks gi tai šimtmetis?”

Atsakymo, be abejo, ieškosi-me kituose poetės A. Veščiuonaitės rinkiniuose. D.B.

Fotografijos

Atkelta iš 2 psl.

Kunigas išmoko visokių darbų. Buvo traktorininku kolūkyje. Del gero būdo buvo žmonių mėgstamas, visur kviečiamas fotografuoti. Dabar tos fotografijos – reta galimybė pamatyti tremtinių gyvenimą, ypač šeimų šventes ar laidotuves, mirus artimiesiems. Jonas Augustauskas nepamiršdavo ir savo tikrojo pašaukimo: lankė ligonius, krikštijo vaikus, tuokė poras. Ir ne tik tremtinių, bet ir vietos gyventojų. Įvairiomis progomis laikė pamaldas. Iš pradžių tam trūkdavo liturginių reikmenų, bet, laikui bėgant, jų parūpino tremtiniai, atsiuntę iš Lietuvos. Dabar dauguma šių daiktų, parodytų šioje ekspozicijoje, byloja apie tenykštį gyvenimą.

Grįždamas į Lietuvą, Jonas Augustauskas parsivežė daug negatyvų, nujuosdamas, kad jo fotografijos gali pragyventi ji patį ir ilgai liudyti istorinę tiesą. Taip ir įvyko. Lietuvoje buvęs tremtinys kunigaivis įvairiose vietovėse, visur buvo gerbiamas ir mylimas parapijiečių, visu, kam teko jį pažinti. Mirė 79-erių metų (2002 m.) Kriukose, kur ir palaidotas.

Ši fotografijų paroda ypač įdomi, nes iš tiesų nedaug tebuvo fotografuojančių iš patių tremtinių; bent jau pradžioje. Veliau, kai patūgėjo tremtinių vaikai, žmonės pradėjo geriau gyventi, fotoaparatus vienas kitas jau įsigydavo.

Jadvyga Godunavičienė

Rašytojas V. Volertas (iš kairės), sūnus kun. V. Volertas ir B. Volertienė.

Šaltis

VYTAUTAS VOLERTAS

Nuo mados neatsilikdavo nei Zigmąs Truputis, nei Antanas Girgždys. Žinoma, garbinguose metuose ne viskas jiems tiko. Todėl Zigmąs Truputis, linksmas žmogukas su duobutėmis veiduose, prizelusiomis barzdos plaukų ir išrašytas nuo šių duobučių spinduliuojančiomis raukšlėmis, viena kartą pasakė:

– Šarokinių kelnų tai aš nesimausiu! Užtenka piemenaudamas jas vaikiojau.

Šaroku jis vadino džinsinę medžiagą, vieną iš pelningiausių amerikiečių išradimų. O šarokas iš tikrųjų buvo lygiai tokios pačios spalvos audinys iš pakulų ir kanapių, kietas ir šiurkštus. Iš jo Lietuvoje tais paauglystės, laimės ir šviesulių laikais vaikams mirkyti, į akmenis zultinti, karstyti po derva aptekusius pušis. Šaroko nenugaudavo jokia neganda. Net karvės nesugromuliudavo, jei ganyklose rasdavo numestą piemenis švarkelį ir čiupdavo kramtyti. Iš staklių naujutėliai šaroką nuraitydavo lyg skardą ir sudėvėtą laukan mesdavo lyg skardą.

– Matai, kiek tada valdžiai truko galvoje, – juokaudamas pratarė Antanas Girgždys. – Būtų kyštelėjusi Lietuva į Ameriką ritima šaroka, kiek dolerių už jį parsiplukdytų! Čia visi tik džinsus ir džinsus. Taigi mūsų šaroka... Mane, Zigmą, piktumas suima, kai pagalvoju, kokius neišmanėlius ministrus tada turėjome, – vis šaipėsi Girgždys. – Būtime galėję apginti visą Ameriką. Tegul trinasi jankių užpakaliai į lietuviškas pakulas.

Buvo ir daugiau naujajai reikišnių, kuriems Girgždys su Trupučiu nepasidavė. Pavyzdžiui, niekaip neįprato valgyti bulvių su lupenomis. O amerikiečiai paskutiniu metu jas pasigardziudami žiaumojo.

– Neluptas ir neskustas? – stebėjosi Girgždys, aukštesnis ir lieknėsnis iš jų dviejų, buvęs karininkas, jau užmiršęs, kaip įspūdingai suktų „Raaa-miai!“ – Lyg maisto stotyt. O į šiukšlių dėtes primeto dešrelių su bandelėmis.

– Bulvių lupenose yra daug vitaminų. Todėl lietuviški bekonai, neskustomis bulvėmis šerti, taip aukštai buvo vertinami. Pagalvok, vitaminais užauginti! Net Anglijos karalius jais gardziudavo. – kandžiai paaiškino Truputis, buvęs mokytojas, vaikams dėstęs higienos pamokas. – Arba įvairiausi šliaužai. – tęsė jis. – Vėžliai su geldelemis, varlių kojos, austrės... Žmogus ir kai kurie gyvuliai

viską griebia, bet ne viskuo gardziudavo, – vos nepratarė, kad viena kartą ir jis bandė austrę ragauti, bet ta šoko iš burnos, visą gerkle lyg virvę užveržusi, ilgą pusdienį neleisdamas nieko kita nuryti.

Tačiau jiedu ir be džinsų, ir be austrių sėkmingai ir nesustabarėję, nuo gyvenimo neatsilikę, žygiavo savo neaiškion ateitin. Girgždys, apdovanotas vešliais plaukais, tiesa, jau beveik zilais, jais dengė apykaklę. Vinguriavo jie ant pečių lyg pakadres karkluokai. Taip pat jo batai šviesiojo sidabro spalvos sagtimis. Truputis, kaip iš tikrųjų pridėję aukštąjį mokslą baigusiam, mąstanciam ir galvojančiam individui, savo išvaizda minioje išsiskirti nenorėjo ir beveik neišsiskyrė. Tačiau jis nemego jokių kepurų, o skrybėlės tada jau buvo laikomos tik istorijos liudytojiomis, bylojančiomis apie žlugusį veltinių verslą. Truputis ant galvos užsisodindavo mėlyną beretę, nuspausdavo ją į kairę pusę ir atrodė lyg kairiasparnis intelektualas. Intelektualas jis iš tikrųjų buvo, nors sparnų neturėjo nei kairėje, nei dešinėje. Tiesa, žmogus žvalgėsi į visas kryptis ir truputį visas mego, truputį (visų) ne kentė. Tačiau beretė skelbė jį esant europiečių, iš aukšto (o jis buvo žemo ūgio) žvelgiančiu į amerikiečius.

– Amerika yra panaši į sąvartyną. Kask, versk, rasi daug šliučių ir bjaurių kirminų. Tačiau gal ir auksinis doleris sušvis, gal net auksinis caro rublis ar kaiserinė auksio markė. Pasaulis čia sumetė savo purvą ir turtą, – šitaip Truputis, intelektualas tamsiai mėlyną beretę, neaukštas, bet sumanus Girgždžio bendras, galvojo apie jį adoptavusią tėvynę. Ją mylėjo, bet jos negerbė, šlovino Europą, bet ten sau kampo neieškojo. Truputis buvo sąvartyno patriotas. Jei burna gauna, ko tik ji nori, kojos gali mirkti ir purve. Šitaip moko filosofė Savimeilė.

Jau prieš daugelį metų gydytojų ir kitokių sveikatos žynių buvo įrodyta, kad žmogaus ilgas amžius ateina jo paties kojomis: begioti, prakaituoti, o jei raumenys nuo amžiaus kiek pavėtyti, bent vaikščioti, šliaužinėti, taip aukštai buvo vertinami. Pagalvok, vitaminais užauginti! Net Anglijos karalius jais gardziudavo. – kandžiai paaiškino Truputis, buvęs mokytojas, vaikams dėstęs higienos pamokas. – Arba įvairiausi šliaužai. – tęsė jis. – Vėžliai su geldelemis, varlių kojos, austrės... Žmogus ir kai kurie gyvuliai

siom blauzdom švyruodamas. Kai šie sveikatos čempionai pagaliau pasislėpdavo įstaigose, kad spręstų ir gal išspręstų mielos dieneles reikalus, aptuštėjusiose gatvėse pasirodydavo nieko kita nuryti. Tai čia ir Girgždys su Trupučiu įsijungdavo, ir jiedu sveikatos ieškodavo.

– Jei sako, kad negerai užsisėdėti, matyt, taip yra, pratarėdavo karska drausmė išgudytas Girgždys. – Tuščiais žodžiais tik bemoksliai šaudo.

– Kas yra bemokslis? – papriestardavo liberalus intelektualas Truputis. – Tarp berastėlių gali rasti ne vieną mokslininką. Raštas ir protas – lyg arklys ir vadelės. Gilus protas ir be raštingumo yra gilus, geras arklys ir be vadelių žino savo kelią.

Jiedu nesustikdavo tik smarčiam lietuvi blaiviant. Kitokie oro pasikraipinėjimai: karštis, šaltis, purkšlys, sniegas – namuose jų neišlaikydavo. Jei nori būti sveikas – vaikščiok! Ir vaikščiodavo jiedu iki priešpiečių, lėtai žingsniuodami, retkarčiais net pastoviniodami. Du draugai, tik šiek tiek suirėję, Girgždys, buvęs karininkas, nevaliodavo suprasti, kaip galima paneigti žingsnio darną. Jei vienas kairę koją kelia, kitas

taip pat privalo tą pačią koją kelti. Ir tą patį akimirka. Viens du! Vienas du! O Truputis elgėsi kaip žasinas. Tai patrepšdavo, tai mesdavo žingsnius net pritūpęs, beretę vainikuotą galva pirmyn ištiesęs. Girgždys nervinosi dėl Trupučio. O Truputis sunkiai pakentė Girgždžio apsimuturiavimą rūbais. Jei šakose susiugždėdavo bent silpnas vėjelis, Girgždys pasidorydavo su skaromis apvuturiuotu kaklu. Jei lietutis krapnodavo, Girgždys tuojau pat savo batus blizganciomis sagtimis slėpdavo guminėse apsaugose.

„Kaip šis didvyris galėjo kariauti? – tyliai sau pykdavo Truputis. – Kas brangiu muiu atsiduoda, iš tokio parako kvapas nepasklįs.“

Girgždys niekados nekariavo ir karo netroško. Truputis rikiuotės nesimokė ir dėl šios savo išsilavinimo spragos nesijaudino. Jei kur atsiranda skylė, ją gali uždengti tik bjaurus lopas. Bet! Skylė yra tikrovės padarinys, o lopas liudija dirbtinumą. Todėl du praktiški vyrai, Girgždys ir Truputis, vienas kitą suprato, o suprātę abu sutarė sveikatos paieškose.

Todėl du praktiški vyrai vienas kitą suprato, o suprātę, nutarė abu sveikatos paieškoti

Buvo lapkričio metas. Saulė netekėjo ir nesileido; jos niekas nematė. Tik rytais iš kažkur pasklisdavo pusaklė šviesa, o vakarais ji kažkaip ramiai išsibledavo. Saulė visi pamiršo, nes jos niekur nebuvo. Nebuvėlių kur nešamų neprisimename. Gyvenimo tikrovę liudijo hanibališkai akiplėšiški lapai. Gelsvoki, nuraudę, rudi, nusi-devę. Ši pikta epidemija užgožė gatves, kiemus, net prieangius. Praverdavai duris, ir pro kojas vėjelis išsprausdavo sauja būvusios gražios, dabar nudrengtos gyvybės. Retkarčiais iš kažkur atkilius šiluma apgaulingai net prakaitėli išsunkdavo, jei vikriau pajudėdavo. O kitądien švilpdavo vėjas, drengdavo šaltas lietus, varstydavo pikta pagela. Lapkritis yra liūdesio, nusivylimo ir pykčio mėnuo. Viskas kartu. Beviltiškas laikas, žiemon atkelti vartai.

Vieną kartą sutartoms sveikatos pratyboms Girgždys pasi-

rodė lyg dvikovon išsauktas balius riteris. Tądien retkarčiais nusirisdavo pašaipūniški vėjo gūsiai, nuogus pirštus šiek tiek gnaibė šaltukas, tačiau tragedijos nekėlė nei pasimaišę ruko tumulai, nei įkyri drėgmė.

– Rengiesi Sibiran vykti? – pasijuokė Truputis, beretės ir taryt nepaniekinęs, ant lenytynės spintoje jos nepalikęs.

– Kad šalta, tai šalta, nežu-ginčysi, – teisinosi Girgždys, ant galvos sunkų gobtuvą užsimaukšlinęs. Storas vatinis paltas liekną, aukštą vyrą pakaitė į kažkaip susikūpinusį nevykėlį.

– Šaltukas – tai dar ne tikras šaltis. Pažingsniuosime, ir bus po šalčio, – dėstė Truputis.

– Ne žmogus blogą orą prisiskaukia, ne jis jį laukan išprašo. Žingsniuodamas gali suprakaituoti, bet oro nesusildysi. Šaltis yra pats sau ponas.

– Sakai, ponas... Kodėl tasai ponas atsiranda? Kas jis yra?

– Tu man pasakyk, kas jis yra. Gamtos mokslus studijavai.

– Žema temperatūra, – Truputis uždelsė kiek sutrikęs ar suabejojęs.

– Kodėl ji žema? Kas ją žemyn nuspaudė? Paaiškink taip, kad suprastiau. Žinau, kas yra oras, vanduo. O šaltis? Koks jo lyginamasis svoris, kokia cheminė formulė?

Pasivaikščiojimų metu jiedu aptardavo įvairiausias temas, aptardami kartais susipykdavo. Ir šikart Girgždys turbūt mėgino įgelti Trupučiu, jį dėl šiltesnės aprangos užsiploušų.

– Tai kam jis yra, Zigmą? Žinau, kad pamaišęs šaltį su smulkiais lašelais ar vandens garais gausi baltą sniegą. O kai iš jo pašalinai šaltį, liks vanduo. Bet jau ne baltas. Spalva dings. Keisti dalykai. Tai kas jis, šaltis, yra? – įkyriai klausinėjo Girgždys, o Truputis jautė, kad savo istorijų dėstymu bičiulis bando jį paerzinti.

– Lėtas molekulių judėjimas, – pagaliau atsakė Truputis. – Štai kas yra šaltis, jei taip labai nori žinoti.

– O kai jokių molekulių nėra? Kas tada lėtai juda? Erdvė yra tuščia tuščiausia skylė, be jokių molekulių. Bet šaltis ten blogesnis už sibirinį. Arba vasaros vidurdienį. Niekas nejudė. Net paukščiai tyli, tačiau kaitra pakaušį kelia. Anot taves, kai ramu, turėtų šaltis viešpatuoti.

Truputis jautė, kad Girgždys suka žaidimą ir kad savo rimta kalba prieš jį nelaimės. O žodžiais tuščiai vinguriuoti jis nemokėjo, Girgždžiui šioje srityje sekėsi geriau. Jis sugebėdavo nesamones taip apvelti įmantriais žodžiais, kad jos, tos nesamones, atrodydavo kaip tiesos. Todėl šalčio temą Truputis baigė staigiai ir paprastai:

– Nežinau. O jei tu sužinosi, pasakyk ir man.

Girgždys nesispyriojo, tik atsisaukė galvos apgaubtą ir pasikase nuo prakaito sudreklusius plaukus. Liko neišspręsta šalčio esmė, neapkalbėtas jo poveikis. Baigdamas mokslinį pokalbį, Girgždys ramiai pridūrė:

– Kai buvau dar tik menkas pyplys, bandžiau sniegu nudąyti šuns būdą. Baltas sniegas, bus ir būda balta. Apdėjau iš visų pusių, apklijavau, bet kitą dieną, kai sniegas nutirpo, jį atrodė dar juodesnė. Net šuo nusigando. Kur dingsta balti sniego dazai? Nežinome, kas yra šaltis, bet jis pridaro eibių. Giliomis žiemonis net ažuolų liemenis įskelia. Bėga išilgai

režiai nuo šaknų iki žemiausių šakų. Didelė, brolau, jėga.

Lapkritis, siugždėdamas la-pais, retkarčiais pro debesų proprašas piktai šypotelėdamas trumpalaikiais saulės švystelėjimais, barbandamas nuogomis šakomis, nusibraukė, nusipūtė iš akių ir atminties. Atgirdėjo gruodis. Niekas jo nenusitynė spintoje jos nepalikęs. – Kad šalta, tai šalta, nežu-ginčysi, – teisinosi Girgždys, ant galvos sunkų gobtuvą užsimaukšlinęs. Storas vatinis paltas liekną, aukštą vyrą pakaitė į kažkaip susikūpinusį nevykėlį.

– Šaltukas – tai dar ne tikras šaltis. Pažingsniuosime, ir bus po šalčio, – dėstė Truputis.

– Ne žmogus blogą orą prisiskaukia, ne jis jį laukan išprašo. Žingsniuodamas gali suprakaituoti, bet oro nesusildysi. Šaltis yra pats sau ponas.

– Sakai, ponas... Kodėl tasai ponas atsiranda? Kas jis yra?

– Tu man pasakyk, kas jis yra. Gamtos mokslus studijavai.

– Žema temperatūra, – Truputis uždelsė kiek sutrikęs ar suabejojęs.

Laikraščiuose rašė, kad truputį pietus šėlo stiprokos pūgos. Keistokai atrodė: čia, gerai pažįstant gruodį, buvo galima be pykčio ir purkštavimų lauke pabuvoti. O gero vardo vietose, kažkur į pietus, šiurkštus vėjas ir sniegas gyvenimą vertę pragaru. Todėl pirmi Trupučio žodžiai, kai gatvių sankryžoje sutiko Girgždį, buvo štai kokie:

– Garbė ir šlovė mūsų kampui! Jau dunda Kaledų ratai, o mes, galima sakyti, dar po žolynėlius braidžiojame.

Šis Trupučio entuziazmas bičiulio širdy neatsiliepė. Girgždys atėjo paniuręs, kokio Truputis dar nebuvo matęs, ir prakalbo kietai, piktai:

– Garbės ir šlovės niekam nedalinu. Esi laimingas, tai ir būk laimingas. O aš? Sutryptas! Mane nuginklavo šaltis. Prisimeni, kai apie jį kalbėjome? Lyg kokia nuojauta gundė plepėti. Daug nukentėjau per tą nelemtą daiktą.

– Kas taip staigiai įvyko?

– Išgaravo mano dukters protas. Merginos galva virto tuščia erdve, kur nėra jokios molekulės, kur niekas nejudė. Pasak tavo mokslų, ten siaučia kritinė temperatūra.

– Ką tu čia dabar...

– Ką dabar? Beprotė vakar pranešė, kad ištėkėta.

– Gerai! Nervintis dėl normalių gyvenimo įvykių? Kuri dukte?

– Tik vieną senmergę turėjau. Aliaskinė, baltų meškų šventoji. Šiaurės šaltis ją suniekino.

– Savo mergaitę pasiepi.

– Pasiepiu? Pirmiausia, kas ją ten nugarė? Turu tris vaikus, kiti du elgiasi kaip dera žmonėms, o ši nuo mažens skaudė. Buvo tik dešimties, jau iš namų pabėgo. Radome, kur toks vaikas pasislėps... Ugte-lėjusi trankėsi po juodžiausius užkampius. Abu su žmona bėrėme ir baudėme, o kas iš to? Niekas nepadėjo, vėjo nesudrausi. Mokslus šiaip taip baigė ir išvažiavo Aliaskon gudrybių demonstruoti. Aš kitokia, aš įdomesnė... Ten ji paskui baltas meškas sekioja ir jų pauodegius aprašinėja. Mokslas... Ar tai normalaus žmogaus tvarka? Lakstė po sniegus ir susigriebė laukinį pienbūrnį.

– Laukinis, pienbūrnis... Nematei, nesutikai, tad nežinau. Nereikia iš proto kraustyti, – drausmino Truputis.

– Nereikia? Tai ko reikia? Ar eskimas nėra laukinis? Už eskimo ištėkėjo pakvaišė! Tiesa, jau ne lediniame urve jis gyvena, turi lūšną, kažkokią mokyklą baigęs, bet vis tiek eskimas. Toks lietuviui – kaip vilzyti ropė. Krecia drebuliai, kai apie jų gimiančius hibridus pagalvoju.

– Eskimas taip pat žmogus.

– Gėda pasakoti, tačiau bičiuliui pasakysiu: trisdešimtį perkopusi merga susipainiojo su jaunesniu. Vakar pati telefonu prisipažino. Štai Aliaska, štai šaltis! Pavydžiui žmonai. Ji

buvo ir liko laiminga. Po Dievo daržus vaikštinėja, apie eskimus negalvoja.

Girgždžio žmonos Truputis nebuvo matęs. Kai netoliese perko namelį, Girgždys jau buvo našlys. Ir jo vaikų nepažinojo. Gal atvažiudavo, gal tėvą valandėlę kitą aplankydavo, bet ilgai neužsibūdavo. Trupučiu šios smulkmenos nerūpėjo. Žmonės skirtingai atsiliepia į oro temperatūrą, į aprangą, į nelaimę, į džiaugsmą ir į humorą. Jausmų įvairumai nugalėjo pasaulio nuobodulį.

Kitą dieną Girgždys vėl atėjo irzlus. Pasisveikinęs ėmė sielvartauti:

– Sodini, Zigmą, pomidoro daigą, liejį, prižiūri. Nurausta vaisius ir turi. O kokio vaisiaus sulauki iš vaikų? Skausmo! Didelio už mirtį. Vaikų suteiktas skausmas lygus pasmerkimui ant kryžiaus. Pasmerkimas, Zigmą, be prisikėlimo vil-ties. Vaikų gražinti kūdikystės negali, antrą kartą auklėti negali. Jų augimas yra nežinoma cheminė reakcija. Atiduodi save ir nenujauti, kokį produktą gausi. Brangus metalas? Skysta kofė? Nuodai? Galbūt. Didele, Zigmą, šita nuodų galimybė. Tai tikimybės teorijos sritis, kaip saktų sausagaliavai matematikai.

Truputis tylėjo. Kokį produktą duos Girgždžio jausminė chemija? Niekas negalėjo žinoti. Buvo sunku pritarti, guosti, prietarauti.

– Čia kažkoks nelygumas pasitaikė, – staiga Girgždys sustojo, atsigręžė ir žvalges. – Rodosi, šilągatvy nei duobės, nei gauburėlio. Bet mano koją užkliuvo.

– Apsisūrių abu žingsniavo sveikatos ieškoti, bet Girgždys antrą kartą nusistebejo:

– Kas čia dabar? Koja už žemės kabinasi.

– Nieko nėra! – Truputis patvirtino.

– Taigi. Bet jau kelintą kartą vos nesuklumpu, – Girgždys neaiškiai lyg sušvepleno, lyg sumurmė.

Truputis žvilgtelėjo į bičiulio veidą ir nustebo:

– Tavo lūpos perkreiptos, lyg jas kažkas į šoną temptų!

– Todėl žodžiai užsikerta, – šiaip taip išstenojo Girgždys.

– Prisėskime, – nusigando Truputis. – Lyg tyčia pasitaikė mums pakistas suolelis. Sėsk, sėsk! Aš pagalbos pasizvalgy-siu!

Kai kitą dieną Truputis bičiulį aplankė ligoninėje, vos jį atpažino. Veidas ištampytas, pusė kūno paralyzuota, kalba dingusi. Tik neramios akys klaidžiojo gal sienomis, gal lubomis. Rimtas insultas, gali baigtis ir šiaip, ir kitaip, – tokias žinias šaltai dėstė gydytojai.

Ar tai Aliaskos sukelta šeimyninės chemijos reakcija? Tai gyvenimo šaltis.

Kronikėlės. Senų laikų... Naujų laikų

Kronikėlės

Atkelta iš 3 psl.

Greitai per tą juodumą brūkstelėjo toks aštrus šviesos peilis, kad net ganyklų gyvulėliai kilstelėjo galvas. Po minutės vėl blykstelėjo, bet šikart jau su-lauzyta, kreiva rykštė. Avelės subėgo kruvon, pievoje prižiūstas arklys ištėpė grandinę. Tada už juodo lopo sudundėjo, tarsi kas būtų paritinęs tuščią statinę. Artėjo greitai, lyg koks nematomas milžinas juos stumtų...

Pasiilgę malonios valandėlės su gražia proza, ypač šiltomis pavasario ar vasaros dienomis, turėtų būtinai pasiskaityti Vytauto Volerto *Kronikėles*. D.B.

